

JUOZAPAS KOZAKOVSKIS

Arūnas Astramskas

Juozapas Kozakovskis buvo žymus Panevėžio apskrities visuomenės veikėjas ir stambus dvarininkas. Jis gimė 1869 metais Latvenų dvare Pumpėnų valsčiuje. Vėliau iš giminaičių paveldėjo ir netoliese esantį Niurkonių dvarą. Abi valdos kartu sudarė apie 2200 hektarų žemės. Vedė Montvid-Bialozoraitę iš Grinkiškio ir kaip kraitį prie savo valdų dar prisijungė Talačkonių dvarą netoli Pasvalio.

Amžininkai J.Kozakovskį prisimena kaip energingą, sumanų, tolerantišką, nuoširdų žmogų. Mirė jis 1911 metais sulaukęs 42 metų. Palaidotas Niurkonyse.

Būdamas agronomu, J.Kozakovskis didelę savo energijos dalį atidavė žemdirbystei. Savo dvaruose praktiškai pritaikęs žemės ūkio mokslų pasiekimus, sulaukė gerų rezultatų ir pakėlė ūkį. Bandė savo dvaruose įvesti žemės ūkio darbininkų senatvės draudimą. Nuolat domėjosi žemės ūkio naujovėmis, jas propogavo ir siekė bendro žemės ūkio lygio pakėlimo. Priklausė Ukmergės žemės ūkio bandymų organizavimo komitetui, Panevėžio olandiškų galvijų auginimo komitetui, suorganizavo rinkliavą Paverknių žemės ūkio mokyklos steigimui, rūpinosi Joniškėlio žemės ūkio mokykla. Priklausė ir aktyviai veikė Kauno gubernijos žemės ūkio draugijoje. Dalyvavo jos posėdžiuose ir diskusijose, pasiūlė kredito bendrovės, kuri žemdirbiams už nedideles palūkanas teiktų paskolas, projektą. Buvo išrinktas garbės taikos teisėju, vėliau tapo apskrities zemstvos viršininku.

1898 metais J.Kozakovskis beveik vienbalsiai buvo išrinktas Panevėžio tarpusavio kredito draugijos valdybos pirmininku, vėliau perrinktas ir antram trimečiui. J.Kozakovskiui vadovaujant, draugija pasiekė didelių finansinių laimėjimų, ji nuolat šelpė švietimo ir labdaros įstaigas.

J.Kozakovskis buvo pagrindinis ilgametis Panevėžio žemės ūkio parodų organizatorius. Šias parodas rengė Kauno gubernijos žemės ūkio draugija. Panevėžio parodose buvo demonstruojami geriausi Prūsijoje galvijai, naujausios žemės ūkio mašinos ir įrankiai bei mineralinės trąšos. Didelis dėmesys buvo skiriamas vietiniams amatams ir žemės ūkio naujovių propagavimui tarp valstiečių. Parodų komitetui, vadovaujamam J.Kozakovskio, į parodas pavyko pritraukti dalyvius ne tik iš gretimų gubernijų, bet ir iš Vokietijos, Olandijos, JAV. Žymiai išplėtus parodų mastą, jos tapo rentabiliomis, komitetui pavyko nusikratyti skolomis ir už savo lėšas įsigyti parodoms reikalingus pastatus.

Panevėžio tarpusavio kredito draugija buvo įsteigusi J.Kozakovskio vardo stipendijas miesto gimnazijose. Ir neveltui. Šis žmogus paliko ypač ryškų pėdsaką XX amžiaus pradžios Panevėžio krašto istorijoje.